<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER</u>: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

===

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૬૪૩૩/૨૦૧૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારીઆ

===

|૧| શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?

| હા |

| ૨ | રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં? | હા |

| ૩ | શું માનનીય ન્યાયમૂર્તીઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે? | ના |

| ૪ | શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે? | ના |

===

મેસર્સ સ્પ્લેશ બાથ એપ્લાયન્સીસ આઇ.એન.સી. .... અરજદાર(રો)

વિરુદ્ધ

સિડબી બેંક .... સામાવાળા(ઓ)

==

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે સુશ્રી હેત્વી એચ. સંચેતી (૫૬૧૮)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે શ્રી અમર એન. ભટ્ટ (૧૬૦)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે વિપુલકુમાર એમ. અસોડિયા (૮૨૯૮)

કોરમ: **માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારીઆ**

તારીખ: ૨૦/૧૦/૨૦૨૧

મૌખિક ચુકાદો

૧. રૂલ તાત્કાલિક પરત કરવાપાત્ર છે. સામાવાળા નં. ૧ વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી વિપુલકુમાર એમ. અસોડિયા રૂલની નોટિસની બજવણી જતી કરે છે. સામાવાળા નં. ૨ વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી અમર ભટ્ટ રૂલની નોટિસની બજવણી જતી કરે છે.

૨. હાલના કેસમાં સંકળાયેલા વિવાદને ધ્યાનમાં રાખીને જે ખૂબ જ સાંકડી મર્યાદામાં છે, સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની સંમતિથી, મેટર અંતિમ સુનાવણી માટે હાથ પર લેવામાં આવી છે.

૩. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ અરજી દ્વારા, અરજદારે નીચે મુજબની રાહતો માટે પ્રાર્થના કરી છે:

"(એ) સામાવાળા નં. ૧ ને જરૂરી નિર્દેશ જારી કરવા, જેથી આર.બી.આઇ. દ્વારા નિર્ધારિત ધોરણો અને માર્ગદર્શિકાઓના ઉલ્લંઘન બદલ બેંક દ્વારા અહીંના અરજદાર પર લાદવામાં આવેલ રૂ. ૧૦,૦૬,૨૪૬ નો પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ રિફંડ કરી શકાય.

(બી) યોગ્ય અને વાજબી લાગે તેવા અન્ય અને વધુ હુકમો પસાર કરવા."

૪. કેસની ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે અરજદારે ૨૧મી માર્ચ, ૨૦૧૬ ના લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટ મુજબ રૂ. ૩૦૦ લાખની ટર્મ લોન અને રૂ. ૧૫૦ લાખની કેશ ક્રેડિટ ફેસિલિટી તરીકે સામાવાળા નં. ૧ સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (ટૂંકમાં "સિડબી") પાસેથી નાણાકીય સહાય મેળવી હતી.

૪.૧) અરજદારનો કેસ એવો છે કે લોન મેળવ્યા પછી, હપ્તા નિયમિતપણે ચૂકવવામાં આવતા હતા. જો કે, સામાવાળા નં. ૧ –

સિડબીનો વ્યાજ દર રાષ્ટ્રીયકૃત બેંક કરતા વધારે હોવાથી, અરજદારે ૭મી નવેમ્બર, ૨૦૧૭ ના પત્ર મુજબ, સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીને વ્યાજ દર વર્તમાન વ્યાજ દર જેટલો ઓછો કરવા વિનંતી કરી હતી, જેનો સામાવાળા નં. ૧ – સિંડબી દ્વારા ઇનકાર કરવામા આવ્યો હતો. તેથી, અરજદારે ૨૮મી માર્ચ, ૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા તેના દ્વારા મેળવેલી લોન અને કેશ ક્રેડિટ ફેસિલિટી ફોરક્લોઝ કરવા વિનંતી કરી હતી.

૪.૨) અરજદારે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી પાસેથી મેળવેલ નાણાકીય સહાયને ટ્રાન્સફર કરવા માટે બેંક ઓફ બરોડાનો સંપર્ક કર્યો હતો.

૪.૩) સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ અરજદારને નો ડ્યુ સર્ટિફિકેટ જારી કરવા માટે પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ તરીકે રૂ. ૧૦,૦૬,૨૪૫/– સહિત રૂ. ૩,૯૨,૫૦,૭૯૭/– ની માંગણી કરી હતી. ૪થી માર્ચ, ૨૦૧૮ ના પત્રમાં સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ ટર્મ લોન પર ૩% વત્તા જી.એસ.ટી. ના દરે પ્રીપેમેન્ટ માટે દંડાત્મક વ્યાજ તરીકે રૂ. ૮,૨૯,૨૪૫/– અને વર્કિંગ કેપિટલ લિમિટ પર ૧% વત્તા જી.એસ.ટી. ના દરે પ્રીપેમેન્ટ માટે દંડાત્મક વ્યાજ તરીકે રૂ. ૧,૭૭,૦૦૦/– નો ઉલ્લેખ કર્યો હતો.

૪.૪) અરજદારે ૮મી મે, ૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવા સામે એવા આધાર પર વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે લોન મંજૂર કરતી વખતે,

સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ આવા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવા અંગે ક્યારેય જાણ કરી ન હતી. અરજદાર દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા કરવામાં આવેલી માંગણી ગેરકાયદેસર, અનધિકૃત, સામાવાળા નં. ૨ – રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (ટૂંકમાં "આર.બી.આઇ.") દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ પરિપત્રો અને સ્પષ્ટતાઓની વિરુદ્ધ હતી.

૪.૫) અરજદાર જોકે ઊંચા વ્યાજ દરને કારણે મોટું નાણાકીય નુકસાન સહન કરી રહ્યો હતો અને તેથી, તેની પાસે વિરોધ નોંધાવીને પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ ચૂકવવા સિવાય બીજો કોઈ વિકલ્પ ન હતો.

૪.૬) અરજદારે ફરીથી ૮મી મે, ૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીને આર.બી.આઇ. ના જરૂરી પરિપત્રો અને સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા કયા આધારે પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવામાં આવ્યો હતો તેની વિગતો પૂરી પાડવા વિનંતી કરી હતી, જેનો સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા ૨૩મી મે, ૨૦૧૮ ના રોજ અરજદારને એવું જણાવીને જવાબ આપવામાં આવ્યો હતો કે અરજદારના વાંધાઓ સ્વીકાર્ય નથી.

૪.૭)	ત્યારબાદ અરજદારે ૧૫મી જૂન, ૨૦૧૮ ના રોજ બેન્કિંગ લોકપાલ સમક્ષ ફરિયાદ દાખલ કરી હતી. જો કે, બેન્કિંગ લોકપાલે કોઈ પગલાં લીધા ન હતા અને તેથી, અરજદારે આ કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૬૬૬૩/૨૦૧૯ દાખલ કરી હતી. આ કોર્ટે ૮મી એપ્રિલ, ૨૦૧૯ ના હુકમ દ્વારા બેન્કિંગ લોકપાલને અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી ફરિયાદનો નિર્ણય કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમના અનુસંધાનમાં, બેન્કિંગ લોકપાલે ૬ઠ્ઠી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૯ ના પત્ર દ્વારા જવાબ આપ્યો કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી સામેની ફરિયાદ ચાલવાપાત્ર નથી કારણ કે તે બેન્કિંગ ઓમ્બડ્સમેન સ્કીમ (બી.ઓ.એસ.), ૨૦૦૬ હેઠળ આવરી લેવામાં આવી નથી. તેથી અરજદારે ઉપરોક્ત પ્રાર્થનાઓ સાથે આ અરજી દાખલ કરી છે.

૫.	અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી હેત્વી સંચેતીએ રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ અરજદાર દ્વારા મેળવવામાં આવેલી નાણાકીય સહાયના સમય-પહેલાં પુનઃચુકવણી માટે કોઈપણ સમયે ચાર્જ લાદવા અંગે ખુલાસો કર્યો નથી. સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા જારી કરાયેલ ૨૧મી માર્ચ, ૨૦૧૬ ના લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટની કલમ (૭) નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, જે માત્ર એટલું જ નિર્ધારિત કરે છે કે

નિર્ધારિત તારીખ પહેલાં લોનનું સંપૂર્ણ કે અંશતઃ પ્રીપેમેન્ટ કરી શકાશે નહીં સિવાય કે લેખિતમાં સિડબીની અગાઉથી મંજૂરી મેળવ્યા પછી (જે સિડબીને યોગ્ય લાગે તેવી શરતોને આધીન મંજૂર થઈ શકે છે). આ કલમ વધુમાં એવી જોગવાઈ કરે છે કે પ્રીપેમેન્ટનો ઉપયોગ પ્રથમ સોફ્ટ લોન માટે કરવામાં આવશે.

૫.૧) અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા જારી કરાયેલ મંજૂરી પત્રનો પણ સંદર્ભ આપ્યો હતો, જેમાં સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા આપવામાં આવેલી નાણાકીય સહાયના સમય-પહેલાં પુન:ચુકવણી માટે લાદવામાં આવનાર ચાર્જ અંગે કોઈ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો નથી.

૫.૨) ત્યારબાદ વિદ્વાન વકીલે પ્રોસેસિંગ ફી/ચાર્જીસને લગતી તમામ માહિતી જાહેર કરવા માટે ધિરાણકર્તાઓ માટે ફેર પ્રેક્ટિસ કોડ અંગે માર્ગદર્શિકા નિર્ધારિત કરતા ૨૫મી નવેમ્બર, ૨૦૦૮ ના રોજ રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (આર.બી.આઇ.) દ્વારા જારી કરાયેલ પરિપત્રનો સંદર્ભ આપ્યો હતો. ૧૨મી નવેમ્બર, ૨૦૧૦ ના રોજ આર.બી.આઇ. દ્વારા તમામ શેડ્યુલ કમર્શિયલ બેંકો અને અખિલ ભારતીય નાણાકીય સંસ્થાઓને જારી કરાયેલ પરિપત્રનો પણ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો.

એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આર.બી.આઇ. દ્વારા જારી કરાયેલ માર્ગદર્શિકા મુજબ જે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીને બંધનકર્તા છે, જે એક અખિલ ભારતીય નાણાકીય સંસ્થા છે, સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ ઉધાર લેનારાઓને પ્રીપેમેન્ટના વિકલ્પ અને સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા લાદવામાં આવનાર ચાર્જ, જો કોઈ હોય, વિશેની તમામ માહિતી પારદર્શક રીતે જાહેર કરવી જરૂરી હતી.

૫.૩) અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ આર.બી.આઇ. ના પરિપત્રોનું પાલન કર્યું નથી જે બંધનકર્તા છે અને તેથી જ્યારે અરજદારે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા આપવામાં આવેલી લોન ફોરક્લોઝ કરવા માટે ૨૦૧૮ માં સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીનો સંપર્ક કર્યો ત્યારે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદી શકી ન હોત.

૫.૪) ડી.એલ.એફ. લિમિટેડ વિ. પંજાબ નેશનલ બેંક [ડબલ્યુ.પી(સી) નં. ૮૫૨૦/૨૦૧૦ તારીખ ૨૭મી મે, ૨૦૧૧] ના કેસમાં દિલ્હી હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, જેમાં દિલ્હી હાઇકોર્ટે સમાન હકીકતોમાં ઠરાવ્યું હતું કે અરજદાર પાસે બેંક દ્વારા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જની માંગણી કોઈપણ આધાર વિનાની હતી કારણ કે ૨૫મી

નવેમ્બર, ૨૦૦૮ અને ૧૨મી નવેમ્બર, ૨૦૧૦ ના આર.બી.આઇ. ના પરિપત્રોને ધ્યાનમાં રાખીને પંજાબ નેશનલ બેંક દ્વારા સદર કેસમાં અરજદાર સમક્ષ તેનો ક્યારેય ખુલાસો કરવામાં આવ્યો ન હતો. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આર.બી.આઇ. ના પરિપત્રોના ઉલ્લંઘનને ધ્યાનમાં રાખીને, દિલ્હી હાઇકોર્ટે અરજી સ્વીકારીને એવું ઠરાવ્યું હતું કે આ કેસમાં જાહેર કાયદાનું કોઈ તત્વ નથી અને સામેલ પ્રશ્નમાં સામાવાળા બેંક દ્વારા આર.બી.આઇ. ની માર્ગદર્શિકાઓનું પાલન/પાલન ન કરવાનો સમાવેશ થાય છે તેવું કહી શકાય નહીં. તેથી, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે હાલના કેસની સમાન હકીકતોમાં અરજી ચાલવાપાત્ર હશે જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ એ આર.બી.આઇ. ની માર્ગદર્શિકાઓનું પાલન કર્યું નથી અને તેનું પાલન કર્યું નથી જે રેકોર્ડ પરની હકીકતો પરથી સ્પષ્ટ છે.

૬. સામાવાળા નં. ૨ – આર.બી.આઇ. વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી અમર ભટ્ટે ૨૦૦૮ થી ૨૦૧૯ સુધી આર.બી.આઇ. દ્વારા જારી કરાયેલ ચાર પરિપત્રો પર આધાર રાખ્યો હતો જેનો સારાંશ નીચે મુજબ છે :

"(૧) **૨૫/૧૧/૨૦૦૮:** બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને એ સુનિશ્ચિંત કરવાની સલાહ આપવામા આવે છે કે પ્રોસેસિંગ માટેના

ચાર્જ/ફી સંબંધિત તમામ માહિતી લોન અરજી ફોર્મમાં જાહેર કરવામાં આવે.

(૨) **૧૨/૧૧/૨૦૧૦:** બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને ઉધાર લેનારને લોન પ્રોસેસિંગ માટે ચૂકવવાપાત્ર ફી/ચાર્જીસ, લોન મંજૂર ન થાય તો રિફંડપાત્ર ફીની રકમ, પ્રીપેમેન્ટ વિકલ્પ અને ચાર્જીસ, જો કોઈ હોય, પુન:ચુકવણીમાં વિલંબ માટેનો દંડ, જો કોઈ હોય, લોનને ફિક્સમાંથી ફ્લોટિંગ રેટ અથવા તેનાથી વિપરીત કરવા માટેના કન્વર્ઝન ચાર્જીસ, કોઈપણ વ્યાજ રીસેટ ક્લોઝનો આગ્રહ અથવા ઉધાર લેનારના હિતને અસર કરતી અન્ય કોઈપણ બાબત વિશેની તમામ માહિતી પારદર્શક રીતે જાહેર કરવાની સલાહ આપવામાં આવે છે. આવી માહિતી બેંકોની વેબસાઇટ પર પ્રદર્શિત કરવાની સલાહ આપવામા આવે છે.

(૩) **૦૭/૦૫/૨૦૧૪:** બેંકોને વ્યક્તિગત ઉધાર લેનારાઓને મંજૂર કરાયેલી તમામ ફ્લોટિંગ રેટ ટર્મ લોન પર ફોરક્લોઝર ચાર્જીસ/પ્રી–પેમેન્ટ પેનલ્ટી વસૂલવાની મંજૂરી નથી.

(૪) **૦૨/૦૮/૨૦૧૯:** બેંકો સહ–જવાબદાર હોય કે ન હોય, વ્યક્તિગત ઉધાર લેનારાઓને વ્યવસાય સિવાયના હેતુ માટે મંજૂર કરાયેલ કોઈપણ ફ્લોટિંગ રેટ ટર્મ લોન પર ફોરક્લોઝર ચાર્જીસ/પ્રી–પેમેન્ટ પેનલ્ટી વસૂલશે નહીં."

૬.૧) ઉપરોક્ત પરિપત્રોનો સંદર્ભ આપતા, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીની એ ફરજ છે કે તેઓ સુનિશ્ચિત કરે કે પ્રોસેસિંગ માટેના ચાર્જ/ફી સંબંધિત તમામ માહિતી પ્રીપેમેન્ટ વિકલ્પ અને ચાર્જીસ જો કોઈ હોય તો તે સહિત લોન અરજી ફોર્મમાં જાહેર કરવામાં આવે. એવું પણ દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી બેન્કિંગ ઓમ્બડ્સમેન સ્કીમ, ૨૦૦૬ ની કલમ ૩ (૫) હેઠળ આવરી લેવામાં આવી નથી કારણ કે તેનો રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, ૧૯૩૪ ના સેકન્ડ શેડ્યૂલમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો નથી અને સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી એ બેન્કિંગ કંપની, કરેસ્પોન્ડિંગ ન્યૂ બેંક, રિજનલ રૂરલ બેંક, સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા અથવા બેન્કિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, ૧૯૪૯ ની કલમ ૫ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત સબસિડિયરી બેંક અથવા પ્રાથમિક સહકારી બેંક નથી. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી એ અખિલ ભારતીય નાણાકીય સંસ્થા છે જે રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, ૧૯૩૪ ની કલમ ૪૫ (એલ) હેઠળ સમયાંતરે આર.બી.આઇ. દ્વારા જારી કરાયેલ પરિપત્રો અને માર્ગદર્શિકાઓનું પાલન કરવા બંધાયેલ છે.

૭. સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી વતી વિદ્ધાન વકીલ શ્રી વિપુલકુમાર એમ. અસોડિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે અરજી ચાલવાપાત્ર નથી કારણ કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ કરારના આધારે પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદ્યો છે અને સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીની કાર્યવાહી પક્ષકારો વચ્ચે સંમત કરારની શરતોની મર્યાદામાં છે અને તેથી, તે ભારતનાં બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રીટ અરજીનો વિષય બની શકે નહીં. એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે અરજીને ધ્યાનમાં લઈ શકાય નહીં કારણ કે આ મામલો પક્ષકારો વચ્ચેના નાણાકીય વ્યવહાર પર આધારિત છે જે સંપૂર્ણપણે વ્યાપારી પ્રકૃતિનો છે અને તેમાં હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો સામેલ છે.

૭.૧) સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી વતી વિદ્ધાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટની કલમ (૭) મુજબ, સામાવાળા નં. ૧ –સિડબીએ એ સ્પષ્ટ કર્યું છે કે લેખિતમાં સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીની અગાઉથી મંજૂરી મેળવ્યા સિવાય નિર્ધારિત તારીખ પહેલાં લોનનું સંપૂર્ણ અથવા અંશતઃ પ્રીપેમેન્ટ કરી શકાશે નહીં જે તેને યોગ્ય લાગે તેવી શરતોને આધીન મંજૂર થઈ શકે છે અને તેથી, સામાવાળા નં. ૧–સિડબી દ્ધારા લાદવામાં આવેલી શરતો મુજબ, અરજદાર સામાવાળા

નં.૧–સિડબી દ્વારા લાદવામાં આવેલ પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ ચૂકવવા બંધાયેલ છે.

૭.૨) એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળા નં. ૧ એ અરજદારને લોન મંજૂર કરતી વખતે સંબંધિત માહિતી કચેરીના નોટિસ બોર્ડ પર જાહેર કરીને તેમજ આવી વિગતો સામાવાળા નં. ૧–સિડબીની વેબસાઇટ www.sidbi.in પર પ્રકાશિત કરીને ૧૨મી નવેમ્બર, ૨૦૧૦ ના રોજ જારી કરાયેલ આર.બી.આઇ. ના પરિપત્રનું પાલન કર્યું છે. સામાવાળા નં. ૧–સિડબી વતી વિદ્વાન વકીલે કોડ ઓફ કમિટમેન્ટની કલમ (જી) મુજબ, ૫૦ લાખ રૂપિયા સુધીની લોન માટે કોઈ પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ વસૂલવામાં આવતો નથી, પછી ભલે તે પોતાના સ્ત્રોતોમાંથી અને ફિક્સ્ડ રેટ અથવા ફ્લોટિંગ રેટ લોનમાંથી ચૂકવવામાં/પ્રીપેમેન્ટ કરવામાં આવી હોય, તે દર્શાવવા માટે માઇક્રો, સ્મોલ એન્ડ મીડિયમ એન્ટરપ્રાઈઝિસ પ્રત્યેના સિડબીના કમિટમેન્ટ કોડના ફકરા નં. ૫.૩ નો પણ સંદર્ભ આપ્યો હતો.

૭.૩) ફકરા નં. ૫.૩ ની કલમ (એચ) નો પણ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો જે નિર્ધારિત કરે છે કે રૂ. ૫૦ લાખથી વધુની લોનના કિસ્સામાં, ફિક્સ્ડ રેટ લોનના તમામ કેસોમાં પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવામાં

આવશે અને વર્કિંગ કેપિટલ લિમિટ સહિતની ફ્લોટિંગ રેટ લોન માટે, જો એકાઉન્ટ કોઈ અન્ય બેંક/નાણાકીય સંસ્થાઓ/એન.બી.એફ.સી. વગેરે દ્વારા ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી રહ્યું હોય તો પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવામાં આવશે. આ બે કલમો પર આધાર રાખીને, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ એવો ખુલાસો કર્યો છે કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા આપવામાં આવેલી નાણાકીય સહાય અન્ય કોઈ બેંકો દ્વારા ટ્રાન્સફર કરવા પર પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવામાં આવશે, તે ૨૫મી નવેમ્બર, ૨૦૦૮ અને ૧૨મી નવેમ્બર, ૨૦૧૦ ના રોજ જારી કરાયેલ આર.બી.આઇ. ના પરિપત્રોના ખુલાસા અને પાલન સમાન છે અને જેમ કે, અરજી કાઢી નાખવાને પાત્ર છે કારણ કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા અરજદાર પર પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવામાં આવ્યો છે તેની હકીકતનો જાહેર ડોમેનમાં સંપૂર્ણ ખુલાસો છે અને તેથી, નાણાકીય સહાયનો લાભ લેતી વખતે સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા લાદવામાં આવતા આવા ચાર્જ અંગે જાણકાર હોવાની જવાબદારી અરજદારની છે.

૭.૪) સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી વતી વિદ્વાન વકીલે એ પણ રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા લેવામાં આવતા ચાર્જ બેન્કિંગ સંસ્થાઓમાં પ્રવર્તમાન ધોરણો મુજબ છે અને તેથી, તેને

ગેરવાજબી કહી શકાય નહીં અને એકવાર અરજદારે આવા ચાર્જ ચૂકવી દીધા છે, અરજદાર કોઈ ફરિયાદ કરી શકે નહીં કારણ કે લોન ફોરક્લોઝ કરવા માટે અરજદાર દ્વારા ચૂકવવામાં આવતા તમામ ચાર્જની ચુકવણી દ્વારા અરજદાર અને સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી વચ્ચેના સંબંધોનો સુખદ અંત આવ્યો છે. એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે એકવાર અરજદારે ચાર્જ ચૂકવી દીધો છે, અરજદારને લોનના પ્રીપેમેન્ટ માટે દંડાત્મક ચાર્જ લાદવા અંગે કોઈ ફરિયાદ કરવાનો અધિકાર નથી અને તેથી, આ આધાર પર અરજી ફગાવી દેવી જરૂરી છે.

૭.૫) સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી વતી વિદ્વાન વકીલે નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો હતો :

(૧) **વેકમેન્ટ પેકેજિંગ્સ (ઇન્ડિયા) પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિ. પ્રાદેશિક ઔદ્યોગિક અને રોકાણ નિગમ ઓફ યુ.પી. લિમિટેડ** ના કેસમાં અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટનો નિર્ણય [૧ ૨૦૧૦ (૮૦) એ.એલ.આર. ૫૮૯]

(૨) **મહાવીર આઇસ એન્ડ કોલ્ડ સ્ટૉરેજ (પી) લિમિટેડ વિ. સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ડેવલપમેન્ટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય** ના કેસમાં ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટનો નિર્ણય ૨[એ.આઇ.આર. ૨૦૦૯ (એનઓસી) ૧૨૧૮ (ઓરિસ્સા)].

(૩) **હોટેલ વૃંદા પ્રકાશ અને અન્ય વિ. કર્ણાટક સ્ટેટ ફાઈનાન્સિયલ કોર્પોરેશન અને અન્ય** ના કેસમાં કર્ણાટક હાઈકોર્ટનો નિર્ણય [૩૩ એ.આઈ.આર. ૨૦૦૭ કર્ણાટક ૧૮૭].

(૪) **હેટ્સન એગ્રો પ્રોડક્ટ્સ લિમિટેડ વિ. ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા** (સી.એસ. નં. ૫૧૩/૨૦૦૧ માં ૦૪.૧૦.૨૦૦૯ ના રોજનો ચુકાદો) ના કેસમાં મદ્રાસ હાઈકોર્ટનો નિર્ણય.

૭.૬) સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી વતી વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે **મહાવીર આઇસ એન્ડ કોલ્ડ સ્ટોરેજ (પી) લિમિટેડ** (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટે સદર કેસની હકીકતોમાં ઠરાવ્યું હતું કે જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા માંગણી કરવામાં આવી ત્યારે અરજદારે યોગ્ય ફોરમ સમક્ષ પ્રશ્ન ઉઠાવ્યા પહેલા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવાની કાર્યવાહીને પડકારવી જોઈતી હતી. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે માત્ર એટલો ઉલ્લેખ કરવો પૂરતો ન હતો કે તે અરજદારને સ્વીકાર્ય ન હતું કારણ કે અરજદારે શરતો સ્વીકારી, તેના પર અમલ કર્યો અને તેના ટાઈટલ ડીડ વગેરે મુક્ત કરાવીને તેનો લાભ લીધો, જે મૌન સંમતિ સમાન છે અને તેથી અરજદાર કોઈપણ ફરિયાદ ઉઠાવવા માટે રોકાયેલ છે. તેથી, એવું રજૂ

કરવામાં આવ્યું હતું કે કેસની હકીકતોમાં જ્યારે અરજદારે પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ ચૂકવી દીધો છે, ત્યારે અરજદાર વર્તમાન અરજી દાખલ કરીને આવા ચાર્જ લાદવા અંગે કોઈપણ ફરિયાદ ઉઠાવવા માટે રોકાયેલ છે. અરજદારે બેંકમાંથી દસ્તાવેજો મુક્ત કરાવવા માટે પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ સ્વેચ્છાએ ચૂકવ્યા હતા અને તેથી, બેંકે ગેરવાજબી રીતે અથવા મનસ્વી રીતે કાર્ય કર્યું હોવાનું કહી શકાય નહીં, તે દર્શાવવા ઓરિસ્સા હાઇકોર્ટના તારણોનો પણ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો.

૭.૭) તેથી, સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી વતી વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારે પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ ચૂકવ્યો હોવાથી અને સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટની કલમ (૭) માં સંદર્ભ આપવાની સાથે વેબસાઇટ પર પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવા અંગે ખુલાસો કર્યો હોવાથી, અરજદાર હવે સામાવાળા નં. ૧ બેંક દ્વારા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવા અંગે કોઈ ફરિયાદ કરી શકે નહીં અને આર.બી.આઇ. ના પરિપત્રો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તેનું સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા પહેલેથી જ પાલન કરવામાં આવ્યું છે અને તેથી, અરજી ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૭.૮)		સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી વતી વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ લોન આપી છે અને લોનના ફોરક્લોઝરના કારણે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીને નુકસાન થયું છે જે પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદીને વસૂલવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે જેથી તે સુનિશ્ચિત કરી શકાય કે એકવાર ઉધાર લેનાર દ્વારા પ્રતિબદ્ધતા કરવામાં આવે, તો આવા ઉધાર લેનાર આવી પ્રતિબદ્ધતાનું પાલન કરવા માટે બંધાયેલા છે અને અમુક વ્યાજ દરની ચુકવણી પર લોનની ચુકવણી માટે કરાયેલા કરારમાંથી પાછા હટીને, જો ઉધાર લેનારને નિર્ધારિત તારીખ પહેલાં આવી લોન ફોરક્લોઝ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે, તો નાણાકીય સંસ્થાને નુકસાન સહન કરવું પડશે કારણ કે વ્યાજ એ આવી નાણાકીય સંસ્થાની આવકનો એકમાત્ર સ્ત્રોત છે અને તેથી તમામ નાણાકીય સંસ્થાઓ અને બેંકો દ્વારા પ્રીપેમેન્ટ માટે દંડાત્મક વ્યાજ લાદવામાં આવે છે અને તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ ગેરકાયદેસર રીતે અરજદાર પર પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદ્યો છે.

૮.	સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી, એવું જણાય છે કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ ૨૧મી માર્ચ, ૨૦૧૬ ના મંજૂરી પત્ર

તેમજ સમાન તારીખના લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટ દ્વારા ટર્મ લોન તેમજ વર્કિંગ કેપિટલ ફેસિલિટી દ્વારા અરજદારને નાણાકીય સહાય આપી છે.

૯. અરજદારે ૨૮મી માર્ચ, ૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા એટલે કે લગભગ બે વર્ષ પછી સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીને લોન ફોરક્લોઝર માટે વિનંતી કરી કારણ કે બેંક ઓફ બરોડા ઓછા વ્યાજ દરે એડવાન્સ ફેસિલિટી ટ્રાન્સફર કરવા તૈયાર હતી. અરજદાર આર.બી.આઇ. ના ધોરણો અને માઈક્રો, સ્મોલ એન્ડ મીડિયમ એન્ટરપ્રાઈઝ ડેવલપમેન્ટ એક્ટ, ૨૦૦૬ (એમ.એસ.એમ.ઇ.ડી. એક્ટ) હેઠળ માઇક્રો, સ્મોલ એન્ડ મીડિયમ એન્ટરપ્રાઈઝ એકમો માટે ભારત સરકારના ધોરણો મુજબ વ્યાજ અને ચાર્જીસ, જો કોઈ હોય તો, સાથે કુલ બાકી લેણાં ચૂકવવા માટે તૈયાર અને રાજી હતો. સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ ૪થી માર્ચ, ૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા અરજદારને જાણ કરી હતી કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીની તરફેણમાં ૩જી એપ્રિલ, ૨૦૧૮ ના રોજ રૂ. ૩,૯૨,૫૦,૭૯૭/– ની રકમ જમા કરવાની રહેશે. સદર રકમ નીચે મુજબ વિભાજિત કરવામાં આવી છે :

ક્રમ નં.	વિગતો	રકમ રૂપિયામાં
૧	૦૩.૦૪.૨૦૧૮ ના રોજ બાકી ટર્મ	૨,૩૪,૨૫,૦૦૦/

		–
૨	૦૩.૦૪.૨૦૧૮ સુધીનું જમા થયેલ વ્યાજ	૧,૬૦,૮૨૧/–
૩	૩% + ૧૮% જી.એસ.ટી. ના દરે પ્રી–પેમેન્ટ માટે દંડાત્મક વ્યાજ	૮,૨૯,૨૪૫/–
૪	વર્કિંગ કેપિટલ લિમિટ	૧,૪૪,૬૧,૯૩૨/–
૫	માર્ચ ૨૦૧૮ માટે વ્યાજ	૧,૩૯,૮૪૦/–
૬	૦૩.૦૪.૨૦૧૮ સુધીનું વ્યાજ	૧૩,૫૩૬/–
૬	રૂ. ૧,૫૦,૦૦૦.૦૦ પર ૧% + ૧૮% જી.એસ.ટી. ના દરે પ્રી–પેમેન્ટ માટે દંડાત્મક વ્યાજ	૧,૭૭,૦૦૦/–
૭	સ્ટોક ઓડિટ ચાર્જીસ + જી.એસ.ટી.	૭,૯૬૨/–
૮	વેલ્યુએશન ચાર્જીસ + જી.એસ.ટી.	૧૩,૩૩૬/–
૧૦	ડબલ્યુ.સી.૧ ની રિન્યુઅલ ફી (૩ મહિના) + જી.એસ.ટી.	૨૨,૧૨૫/–
	કુલ	૩,૯૨,૫૦,૭૯૭/–

૧૦. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારે ૮મી મે, ૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા ટર્મ લોન અને કેશ ક્રેડિટ ફેસિલિટી પર પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવા અંગે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કારણ કે ઉપરોક્ત કોષ્ટકમાં જણાવ્યા મુજબ રૂ. ૩,૯૨,૫૦,૭૯૭/- ની રકમમાં ટર્મ લોન તેમજ વર્કિંગ કેપિટલ લોન પર પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ તરીકે રૂ. ૧૦,૦૬,૨૪૫/- નો સમાવેશ થાય છે.

૧૧. અરજદાર વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા આવો કોઈ પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ વસૂલ કરી શકાય નહીં. અરજદારે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીને સ્પષ્ટતા કરવા અને આવા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવા માટેની સૂચનાઓ, માર્ગદર્શિકાઓ વગેરેની નકલો પૂરી પાડવા વિનંતી કરી હતી. સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ ૨૩મી મે, ૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા એક લાઇનમાં અરજદારને જાણ કરી કે સાવચેતીપૂર્વકના અવલોકન પછી, અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલા વાંધાઓ અને વિનંતીઓ સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીને સ્વીકાર્ય નથી.

૧૨. અરજદારે ત્યારબાદ બેન્કિંગ લોકપાલની કચેરી સમક્ષ ફરિયાદ દાખલ કરી હતી જેણે ૬ઠ્ઠી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૯ ના પત્ર દ્વારા ફરિયાદ એવા આધાર પર પરત કરી હતી કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી બેન્કિંગ ઓમ્બડ્સમેન સ્કીમ (બી.ઓ.એસ.), ૨૦૦૬ હેઠળ આવરી લેવામાં આવી નથી અને તે મુજબ,

બી.ઓ.એસ., ૨૦૦૬ ની કલમ ૩ (૫) હેઠળ ફરિયાદ બંધ કરવામાં આવી હતી.

૧૩. અરજદાર તેમજ સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા રેકોર્ડ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોના અવલોકન પર, વધુ ખાસ કરીને, લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટ, મંજૂરી પત્ર અને કોડ ઓફ સિડબી'સ કમિટમેન્ટ ટુ માઈક્રો, સ્મોલ એન્ડ મીડિયમ એન્ટરપ્રાઈઝીસ જે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીના જણાવ્યા મુજબ સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીની વેબસાઈટ www.sidbi.in પર ઉપલબ્ધ છે, કોઈપણ દસ્તાવેજમાં, સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ ટર્મ લોનના ફોરક્લોઝર પર જી.એસ.ટી. સાથે ૩% ના દરે પ્રીપેમેન્ટ માટે દંડાત્મક વ્યાજ અને વર્કિંગ કેપિટલ લિમિટના ફોરક્લોઝર પર જી.એસ.ટી. સાથે ૧% ના દરે પ્રીપેમેન્ટ માટે દંડાત્મક વ્યાજ લાદવા અંગે ખુલાસો કર્યો નથી. લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટમાં સમય–પહેલાં પુન:ચુકવણી અંગે કલમ (૭) નો સમાવેશ થાય છે જે નીચે મુજબ વંચાય છે :

> "સમય–પહેલાં પુન:ચુકવણી: લેખિતમાં સિડબીની અગાઉથી મંજૂરી મેળવ્યા સિવાય નિર્ધારિત તારીખ પહેલાં લોનનું સંપૂર્ણ અથવા અંશતઃ પ્રીપેમેન્ટ કરી શકાશે નહીં (જે સિડબીને યોગ્ય લાગે તેવી શરતોને આધીન મંજૂર થઈ શકે છે). પ્રીપેમેન્ટનો ઉપયોગ પ્રથમ સોફ્ટ લોન માટે કરવામાં આવશે."

૧૪. ઉપરોક્ત કલમ માત્ર એટલું જ નિર્ધારિત કરે છે કે સિડબીને યોગ્ય લાગે તેવી શરતોને આધીન લેખિતમાં સિડબીની અગાઉથી મંજૂરી વિના લોનની કોઈ પુન:ચુકવણી કરવામાં આવશે નહીં. જો કે, વેબસાઇટ પર અથવા મંજૂરી પત્રમાં અથવા સિડબી દ્વારા જારી કરાયેલ લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટમાં કોઈ શરત ઉપલબ્ધ નથી. મંજૂરી પત્રમાં પણ સિડબી દ્વારા આપવામાં આવેલી લોનના પ્રીપેમેન્ટ અંગે કોઈ કલમનો સંદર્ભ નથી.

૧૫. સિડબીની વેબસાઇટ પર ઉપલબ્ધ કોડ ઓફ સિડબી'સ કમિટમેન્ટ ટુ માઈક્રો, સ્મોલ એન્ડ મીડિયમ એન્ટરપ્રાઈઝીસમાં ફકરા નં. ૫.૩ માં મંજૂરી/અસ્વીકાર માટેની વિવિધ કલમોનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે જે નીચે મુજબ વંચાય છે :

"**૫.૩ મંજૂરી/અસ્વીકાર**

અમે:

(એ) ક્રેડિટ ફેસિલિટી/ફેસિલિટીઓ મંજૂર કરવા માટે 'ક્વિડ પ્રો–ક્વો' (સાટામાં વળતર) તરીકે કોઈપણ ફિક્સ ડિપોઝિટ પર આગ્રહ રાખીશું નહીં.

(બી) તમને ઓવરડ્રાફ્ટની ઓફર કરતી વખતે, અથવા તમારી હાલની ઓવરડ્રાફ્ટ લિમિટમાં વધારો કરતી વખતે, તમને જણાવીશું કે તમારો ઓવરડ્રાફ્ટ માંગ પર ચૂકવવાપાત્ર છે કે અન્યથા.

(સી) સંમત થયેલી ક્રેડિટ ફેસિલિટીઓને સંચાલિત કરતા નિયમો અને શરતો અને અન્ય ચેતવણીઓ લેખિતમાં મૂકીશું અને તેને યોગ્ય રીતે પ્રમાણિત કરીશું અને તમને તેની એક નકલ આપીશું.

(ડી) લોન દસ્તાવેજમાં ટાંકવામાં આવેલા તમામ બીડાણો અને તેની યાદીની નકલ સાથે તમારા દ્બારા અમારા ખર્ચે અમલમાં મુકાયેલા તમામ લોન દસ્તાવેજોની પ્રમાણિત નકલો પૂરી પાડીશું.

(ઇ) લોન અથવા ક્રેડિટ ફેસિલિટી માટેની તમારી વિનંતીને સ્વીકાર ન કરવાના કારણો લેખિતમાં જણાવીશું.

(એફ) એક રેટિંગ સિસ્ટમનું પાલન કરીશું, જેના પરિમાણો તમને વ્યાપકપણે જણાવવામાં આવશે.

(જી) રૂ. ૫૦ લાખ સુધીની લોન માટે કોઈ પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ રહેશે નહીં, પછી ભલે તે પોતાના સ્ત્રોતોમાંથી અને ફિક્સ્ડ રેટ અથવા ફ્લોટિંગ રેટ લોનમાંથી ચૂકવવામાં/પ્રીપેમેન્ટ કરવામાં આવી હોય.

(એચ) રૂ. ૫૦ લાખથી વધુની લોનના કિસ્સામાં, ફિક્સ્ડ રેટ લોનના તમામ કેસોમાં પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવામાં આવશે. ફ્લોટિંગ રેટ લોન માટે, (વર્કિંગ કેપિટલ લિમિટ સહિત) જો એકાઉન્ટ કોઈ અન્ય બેંક/નાણાકીય

સંસ્થાઓ/એન.બી.એફ.સી. વગેરે દ્વારા ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી રહ્યું હોય તો પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ લાદવામાં આવશે.

(આઇ) તમને લોનની મુદત માટે મુદલ અને વ્યાજની પુન:ચુકવણીનું એમોર્ટાઈઝેશન શેડ્યૂલ (ચુકવણીનું શેડ્યૂલ) પૂરું પાડીશું.

(જે) આવી મંજૂરીને સંચાલિત કરતી તમામ નિયમો અને શરતોના પાલનની તારીખથી બે કામકાજના દિવસોમાં મંજૂર કરાયેલી લોનનું વિતરણ સુનિશ્ચિત કરીશું.

(કે) તમને આપવામાં આવેલા મંજૂરી પત્રમાં નિયમો અને શરતો મુજબ ફેસિલિટીની સામયિક સમીક્ષા અને રિન્યુઅલ સુનિશ્ચિત કરીશું."

૧૬. ઉપરોક્ત ફકરાને બાદ કરતાં, જેમાં ફકરા નં. ૫.૩ ની કલમ (જી) અને કલમ (એચ) માં પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જિસનો સંદર્ભ છે, ઉધાર લેનાર દ્વારા ચૂકવવામાં આવનાર પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જિસ અંગે સિડબીના કમિટમેન્ટ કોડના સમગ્ર દસ્તાવેજમાં અન્ય કોઈ શરત કે ખુલાસો નથી. કેસની હકીકતોમાં, કલમ (એચ) સુસંગત હશે કારણ કે તે એવી જોગવાઈ કરે છે કે રૂ. ૫૦ લાખથી વધુની લોનના કિસ્સામાં, ફિક્સ્ડ રેટ લોનના તમામ કિસ્સાઓમાં પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જિસ લાદવામાં આવશે અને ફ્લોટિંગ રેટ લોન માટે, વર્કિંગ કેપિટલ લિમિટ્સ સહિત, જો એકાઉન્ટ અન્ય કોઈ બેંક/નાણાકીય સંસ્થાઓ દ્વારા ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી રહ્યું હોય તો

પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જિસ લાદવામાં આવશે. જો કે, કેટલો પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જ વસૂલવામાં આવશે અને આવા રિપેમેન્ટ ચાર્જ વસૂલવા માટેના નિયમો અને શરતો શું છે તે કમિટમેન્ટ કોડમાં ક્યાંય જાહેર કરવામાં આવ્યું નથી, જે સિડબી દ્વારા વેબસાઇટ પર અપલોડ કરવામાં આવ્યું છે. સામાવાળા નં.૧ બેંકની દલીલ કે ઉપરોક્ત કલમ (એચ), સિડબીના કમિટમેન્ટના ફકરા નં. ૫.૩ નો એક ભાગ છે જે વેબસાઇટ પર અપલોડ કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાવવામાં આવે છે અને તેથી, જ્યારે અરજદાર લોન માટે આવી અરજી કરે છે ત્યારે તેને આવી કલમ વિશે જાણ હોવાનું માનવામાં આવે છે, તે આર.બી.આઇ. ના પરિપત્રો મુજબ ખુલાસા સાથે મેળ ખાતું નથી અને ઘણું દૂરનું જણાય છે.

૧૭. આર.બી.આઇ. એ વર્ષ ૨૦૦૮ માં પ્રોસેસિંગ ફી અને ચાર્જિસને લગતી તમામ માહિતી જાહેર કરવા અંગે ધિરાણકર્તાઓ માટે ફેર પ્રેક્ટિસ કોડ અંગે માર્ગદર્શિકા જારી કરી છે. ૨૫મી નવેમ્બર, ૨૦૦૮ ના રોજ આર.બી.આઇ. દ્વારા જારી કરવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકા નીચે મુજબ વંચાય છે :

"નવેમ્બર ૨૫, ૨૦૦૮

તમામ શેડ્યુલ કમર્શિયલ બેંકો / અખિલ ભારતીય નાણાકીય સંસ્થાઓ (આર.આર.બી. સિવાય)

આદરણીય સાહેબ,

<u>ધિરાણકર્તાઓ માટે ફેર પ્રેક્ટિસ કોડ અંગે માર્ગદર્શિકા– પ્રોસેસિંગ ફી / ચાર્જિસ સંબંધિત તમામ માહિતી જાહેર કરવી</u>

કૃપા કરીને અમારા પરિપત્ર ડીબીઓડી.નં. લેગ.બીસી.૬૫/૦૯.૦૭.૦૦૫/૨૦૦૬–૦૭ તારીખ માર્ચ ૬, ૨૦૦૭ નો સંદર્ભ લો જેમાં બેંકો/નાણાકીય સંસ્થાઓને સલાહ આપવામાં આવી હતી કે તમામ શ્રેણીની લોન માટેના લોન અરજી ફોર્મ, ઉધાર લેનાર દ્વારા માંગવામાં આવેલી લોનની રકમને ધ્યાનમાં લીધા વિના, વ્યાપક હોવા જોઈએ. તેમાં પ્રોસેસિંગ માટે ચૂકવવાપાત્ર <u>ફી/ચાર્જિસ જો કોઈ હોય તો, અરજી અસ્વીકાર કરવાના કિસ્સામાં રિફંડપાત્ર આવી ફીની રકમ</u>, પ્રી–પેમેન્ટ વિકલ્પો અને અન્ય કોઈપણ બાબત જે ઉધાર લેનારના હિતને અસર કરે છે તે વિશેની માહિતીનો સમાવેશ થવો જોઈએ, જેથી અન્ય બેંકો સાથે અર્થપૂર્ણ સરખામણી કરી શકાય અને ઉધાર લેનાર દ્વારા યોગ્ય નિર્ણય લઈ શકાય.

૨. અમારા ધ્યાનમાં આવ્યું છે કે કેટલીક બેંકો પ્રોસેસિંગ ફી ઉપરાંત, કેટલાક એવા ચાર્જ વસૂલ કરે છે જે શરૂઆતમાં ઉધાર લેનારને જાહેર કરવામાં આવતા નથી. અહીં ઉલ્લેખ કરવો જોઈએ કે

ઉધાર લેનારને જાણ કર્યા વિના ત્યારબાદ આવા ચાર્જ વસૂલવા એ અયોગ્ય પ્રથા છે.

૩. તેથી બેંકો / નાણાકીય સંસ્થાઓને એ સુનિશ્ચિંત કરવાની સલાહ આપવામા આવે છે કે પ્રોસેસિંગ માટેના ચાર્જ / ફી સંબંધિત તમામ માહિતી અચૂકપણે લોન અરજી ફોર્મમાં જાહેર કરવામાં આવે. વધુમાં, બેંકોએ ગ્રાહકને 'ઓલ-ઈન-કોસ્ટ' ની જાણ કરવી આવશ્યક છે જેથી તે ફાઈનાન્સના અન્ય સ્ત્રોતો સાથે લેવામાં આવતા દરોની સરખામણી કરી શકે." (ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

૧૮. ઉપરોક્ત માર્ગદર્શિકાને ૧૨મી નવેમ્બર, ૨૦૧૦ ના રોજ જારી કરાયેલા અન્ય પરિપત્ર દ્વારા વધુ સ્પષ્ટતા સાથે પુનરાવર્તિત કરવામાં આવી હતી જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

"નવેમ્બર ૧૨, ૨૦૧૦

ધિરાણકર્તાઓ માટે ફેર પ્રેક્ટિસ કોડ અંગે માર્ગદર્શિકા- પ્રોસેસિંગ ફી/ચાર્જિસ સંબંધિત તમામ માહિતી જાહેર કરવી

કૃપા કરીને ઉપરોક્ત વિષય પર માર્ગદર્શિકા ધરાવતા અમારા પરિપત્ર ડીબીઓડી. નં. લેગ. બીસી. ૮૬ /૦૯.૦૭.૦૦૫ /

૨૦૦૮–૦૯ તારીખ નવેમ્બર ૨૫, ૨૦૦૮ નો સંદર્ભ લો જેમાં બેંકોને એ સુનિશ્ચિત કરવાની સલાહ આપવામા આવી હતી કે પ્રોસેસિંગ માટેના ચાર્જ / ફી સંબંધિત તમામ માહિતી અચૂકપણે લોન અરજી ફોર્મમાં જાહેર કરવામાં આવે અને બેંકોએ ગ્રાહકોને 'ઓલ–ઈન–કોસ્ટ' ની જાણ કરવી આવશ્યક છે જેથી તેઓ ફાઈનાન્સના અન્ય સ્ત્રોતો સાથે લેવામાં આવતા દરોની સરખામણી કરી શકે.

૨. નિષ્પક્ષતા અને પારદર્શિતા લાવવાના હેતુથી, બેંકોને સલાહ આપવામાં આવે છે કે તેઓએ લોન અરજીના પ્રોસેસિંગ માટે ચૂકવવાપાત્ર ફી / ચાર્જીસ, જો લોનની રકમ મંજૂર / વિતરિત ન થાય તો રિફંડપાત્ર ફીની રકમ, પ્રી–પેમેન્ટ વિકલ્પો અને ચાર્જીસ, જો કોઈ હોય, પુન:ચુકવણીમાં વિલંબ માટેનો દંડ જો કોઈ હોય, લોનને ફિક્સમાંથી ફ્લોટિંગ રેટ અથવા તેનાથી વિપરીત કરવા માટેના કન્વર્ઝન ચાર્જીસ, કોઈપણ વ્યાજ રીસેટ ક્લોઝનું અસ્તિત્વ અને ઉધાર લેનારના હિતને અસર કરતી અન્ય કોઈપણ બાબત વિશેની તમામ માહિતી ઉધાર લેનાર સમક્ષ પારદર્શક રીતે જાહેર કરવી જોઈએ. આવી માહિતી બેંકોની વેબસાઈટ પર તમામ શ્રેણીના લોન ઉત્પાદનો માટે પણ દર્શાવવી જોઈએ.

૩. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, બેંકોએ લોન અરજીના પ્રોસેસિંગ / મંજૂરીમાં સામેલ આવા તમામ ચાર્જીસ સહિત 'ઓલ ઇન કોસ્ટ' પારદર્શક રીતે જાહેર કરવી આવશ્યક છે જેથી ગ્રાહક ફાઇનાન્સના અન્ય સ્ત્રોતો સાથે દરો / ચાર્જીસની સરખામણી કરી શકે. એ પણ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ કે આવા ચાર્જીસ / ફી ભેદભાવ રહિત હોય." (ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)."

૧૯. આર.આર.બી. સિવાયની તમામ શેડ્યુલ કમર્શિયલ બેંકો અને અખિલ ભારતીય નાણાકીય સંસ્થાઓને આર.બી.આઇ. દ્વારા જારી કરાયેલ ૨૫મી નવેમ્બર, ૨૦૦૮ ના પરિપત્ર મુજબ, તેઓને એ સુનિશ્ચિંત કરવાની સલાહ આપવામા આવે છે કે પ્રોસેસિંગ માટેના ચાર્જીસ અથવા ફી સહિત પ્રીપેમેન્ટ વિકલ્પો અને તેના ચાર્જીસ સંબંધિત તમામ માહિતી લોન અરજી ફોર્મમાં જાહેર કરવામાં આવે. ૧૨મી નવેમ્બર, ૨૦૧૦ ના રોજ જારી કરાયેલ પરિપત્ર ઉધાર લેનારને લોન અરજીના પ્રોસેસિંગ માટે ચૂકવવાપાત્ર ફી અને ચાર્જીસ વિશેની તમામ માહિતી, જો લોનની રકમ મંજૂર/વિતરિત ન થાય તો રિફંડપાત્ર ફીની રકમ, પ્રીપેમેન્ટ વિકલ્પો અને ચાર્જીસ, જો કોઈ હોય, વિલંબિત પુન:ચુકવણી માટેનો દંડ, જો કોઈ હોય, લોનને ફિક્સમાંથી ફ્લોટિંગ રેટ અથવા તેનાથી વિપરીત કરવા માટેના કન્વર્ઝન ચાર્જીસ, કોઈપણ વ્યાજ

રીસેટ ક્લોઝનું અસ્તિત્વ અને ઉધાર લેનારના હિતને અસર કરતી અન્ય કોઈપણ બાબત વિશે પારદર્શક રીતે આવા ખુલાસા કરવા અંગે વધુ ચોક્કસ છે.

૨૦. ઉપરોક્ત પરિપત્રોને ધ્યાનમાં લેતા, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી એ ચાર્જીસ જાહેર કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે જે તેણે અરજદાર પર ૪થી માર્ચ, ૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા લાદ્યા હતા, જેમાં અરજદારને ૩જી એપ્રિલ, ૨૦૧૮ ના રોજ બાકી લેણાં ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૨૧. આવા સંજોગોમાં, સામાવાળા નં. ૧ બેંક વતી આધાર રાખવામાં આવેલા નિર્ણયોની વિગતવાર વિચારણા કરવી જરૂરી છે.

૨૨. સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા વેકમેન્ટ પેકેજિંગ્સ (ઇન્ડિયા) પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં જે પ્રથમ નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, તે કરારની શરતો સાથે સંબંધિત છે, વધુ ખાસ કરીને, સમય–પહેલાં પુન:ચુકવણીનો સંદર્ભ આપતા કરારની કલમ ૧૦, જેમાં એવું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે કે લોન અથવા તેના કોઈપણ ભાગની સમય–પહેલાં પુન:ચુકવણી કરવી એ સામાવાળા કોર્પોરેશનનો અધિકાર છે અને આવી સમય–પહેલાં પુન:ચુકવણીને બાકી હપ્તાઓ સાથે સરભર કરવાનો નિર્ણય કોર્પોરેશનનો રહેશે

અને આવા કિસ્સામાં નિર્ણય અંતિમ રહેશે. સદર કલમમાં મુદલ રકમ અથવા તેના કોઈ ભાગના પ્રીપેમેન્ટ માટે કોર્પોરેશન દ્વારા નક્કી કરવામાં આવનાર દરે અને રીતે ચુકવણી કરવાની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવી હતી. આમ અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટ સમક્ષ અરજદાર કરારની કલમ ૧૦ ની શરતોથી બંધાયેલ હતો જેમાં અરજદાર–ઉધાર લેનાર ધિરાણકર્તાને સમય–પહેલાં ચુકવણી પર થતા કોઈપણ નુકસાન માટે વળતર આપવા સંમત થયો હતો. એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે સદર નિર્ણય વર્ષ ૨૦૧૦ નો છે જે વર્ષ ૧૯૯૭ ની રીટ અરજી સાથે સંબંધિત છે.

૨૩. તેવી જ રીતે, મહાવીર આઇસ એન્ડ કોલ્ડ સ્ટોરેજ (પી) લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટે ૧૯૯૮ ની રીટમાં લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટની સમાન કલમ નં. ૭ ને લગતી સમાન હકીકતોના સંદર્ભમાં ૨.૧૨.૨૦૦૮ ના રોજ નિર્ણય આપ્યો હતો, જે હાલના કેસમાં પણ સમાન છે, પરંતુ આ નિર્ણય ૨૦૦૮ અને ૨૦૧૦ માં જારી કરાયેલ બંને આર.બી.આઇ. પરિપત્રો પહેલાંનો છે, ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

> "૮. અમે એ સમજવામાં નિષ્ફળ છીએ કે જો તે અરજદારને સ્વીકાર્ય ન હતું, તો તેણે યોગ્ય ફોરમ સમક્ષ પડકારવી જોઈતી હતી, અને આ મુદ્દા પર ચર્ચા કરવી જોઈતી હતી. માત્ર એવો ઉલ્લેખ કરવો પૂરતો ન હતો કે તે અરજદારને સ્વીકાર્ય ન હતું. અરજદારે

શરતો સ્વીકારી, તેના પર અમલ કર્યો અને તેના ટાઇટલ ડીડ વગેરે મુક્ત કરાવીને તેનો લાભ લીધો, તે સ્પષ્ટપણે મૌન સંમતિ સમાન છે અને અરજદાર ફરિયાદ ઉઠાવવા માટે રોકાયેલ છે. પત્ર સામાવાળા–બેંકને રૂબરૂમાં બજાવવામાં આવ્યો હતો. તે દર્શાવે છે કે અરજદાર શક્ય તેટલી વહેલી તકે તેના દસ્તાવેજો મુક્ત કરાવવા માંગતો હતો.

૯. મૌન સંમતિ, જે ઇક્વિટીનો સિદ્ધાંત છે, તે ત્યાં લાગુ પડવો જોઈએ જ્યાં હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હોય અને તેનું પાલન કરવામાં આવ્યું હોય અને બીજા પક્ષે તેનો લાભ લીધો હોય. હુકમ/કાર્યવાહી/વ્યવહારનો લાભ લીધા પછી, તેને કોઈ ફરિયાદ ઉઠાવવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. કોઈ વ્યક્તિને માત્ર એટલા માટે હુકમને પડકારવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં કે તેને થોડું નુકસાન થયું છે અથવા પરીક્ષામાં નિષ્ફળ ગયો છે વગેરે. આવી વ્યક્તિઓને પાછળથી જ્યારે તેઓ સફળ ન થાય ત્યારે સદર હુકમને પડકારતા પોતાનું વલણ બદલવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. (જુઓ મેસર્સ પન્નાલાલ બિંજરાજ અને અન્ય વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય, એ.આઇ.આર. ૧૯૫૭ એસ.સી. ૩૯૭; માણેક લાલ એડવોકેટ વિ. ડો. પ્રેમ ચંદ સિંઘવી અને અન્ય,

એ.આઈ.આર. ૧૯૫૭ એસ.સી. ૪૨૫; મહારાષ્ટ્ર સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન વિ. બળવંત રેગ્યુલર મોટર સર્વિસ, અમરાવતી અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૯ એસ.સી. ૩૨૯; ડો. જી. સરના વિ. યુનિવર્સિટી ઓફ લખનૌ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૭૬ એસ.સી. ૨૪૨૮; મેજર ચંદ્ર ભાન સિંહ વિ. લતાફત ઉલ્લાહ ખાન અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૭૮ એસ.સી. ૧૮૧૪; ઓમ પ્રકાશ શુક્લા વિ. અખિલેશ કુમાર શુક્લા અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૬ એસ.સી. ૧૦૪૩; મદન લાલ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ જમ્મુ એન્ડ કાશ્મીર અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૫ એસ.સી. ૧૦૮૮; ઉત્કલ યુનિવર્સિટી અને અન્ય વિ. ડૉ. નૃસિંઘા ચરણ સારંગી અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૯ એસ.સી. ૯૪૩.

૧૦. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ અને અન્ય વિ. કૃષ્ણ નિવાસ, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૭ એસ.સી. ૨૩૪૯ માં, એપેક્સ કોર્ટે એક એવા કેસની તપાસ કરી હતી જ્યાં બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૧૧ (૨) (બી) હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને કર્મચારીની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. એપેલેટ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજા ઘટાડી હતી. ખાતાકીય અપીલમાં,

બરતરફીના હુકમને પણ ઓછી સજામાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યો હતો. કર્મચારીએ તેના પર અમલ કર્યો હતો અને પોસ્ટ પર જોડાયો હતો. તેના આચરણથી તે રોકાયેલ હોવાથી તેને ઘટાડેલી સજાને પડકારવા માટે હકદાર ન હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

૧૯. વળતા સોગંદનામામાં આવા આંકડાઓ વિવાદિત નથી. તેમાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે આવો દર વસૂલવો એ મનસ્વી અને ગેરવાજબી હતું.

સામાવાળા–બેંક સામાન્ય નાણાં ધીરનાર અથવા નાણાં ધીરનાર બેંક જેવી નથી. તે અમુક શરતો પર સરકાર અથવા અન્ય નાણાકીય સંસ્થા પાસેથી વ્યક્તિગત અરજદાર–ઉધાર લેનાર માટે ફાઇનાન્સની વ્યવસ્થા જ કરે છે જેમાં પુનઃચુકવણીના સમયગાળાનો પણ સમાવેશ થાય છે. આવી હકીકતની પરિસ્થિતિમાં પ્રી–પેમેન્ટના કિસ્સામાં વધારાના વ્યાજ વગેરેની શરત લાદવી એ મનસ્વી અથવા ગેરવાજબી હોવાનું કહી શકાય નહીં.

૨૦. જો કે, કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં અરજદાર, અહીં ઉપર

સ્પષ્ટ કર્યા મુજબ, સ્વેચ્છાએ લોનની રકમનું પ્રી–પેમેન્ટ કર્યા પછી સામાવાળા–બેંકમાંથી તેના દસ્તાવેજો મુક્ત કરાવવા ઈચ્છુક હતો. સામાવાળા–બેંકે તે મુજબ કાર્યવાહી કરી હતી અને તેનું આચરણ ગેરવાજબી અથવા મનસ્વી હોવાનું કહી શકાય નહીં. સામાવાળા બેંકે નરમ વલણ અપનાવ્યું હતું નહિંતર વ્યાજની રકમ બાર લાખથી વધુ થઈ શકી હોત.

૨૧. ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદારને એક જ સમયે મંજૂર અને ના–મંજૂર અને સાનુકૂળ અને પ્રતિકૂળ દલીલ કરવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં. કરારની શરતો મુજબ વસૂલાત કરવામાં આવી હતી. આમ, અમને આ બાબતમાં દખલ કરવા માટે કોઈ સચોટ કારણ જણાતું નથી. અરજી ગુણદોષવિહોણી છે અને તે મુજબ ફગાવી દેવામાં આવે છે."

૨૪. ઓરિસ્સા હાઇકોર્ટના ઉપરોક્ત અવલોકનો પરથી, તે સ્પષ્ટ છે કે સિડબી દ્વારા અરજદાર પર લાદવામાં આવેલા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જીસના સંદર્ભમાં, અરજદારે ૧૨.૨.૧૯૯૮ ના પત્ર દ્વારા આવા ચાર્જીસની ચુકવણી માટે સંમતિ આપી હતી અને આવી ચુકવણીને ધ્યાનમાં રાખીને, ઓરિસ્સા હાઇકોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે સિડબીના આચરણને ગેરવાજબી અથવા મનસ્વી

ઠરાવી શકાય નહીં. જો કે, તે સમયે, આર.બી.આઇ. દ્વારા જારી કરાયેલા પરિપત્રો કે જે બેંક માટે ફેર પ્રેક્ટિસ કોડ પર પારદર્શક રીતે ફી અને ચાર્જીસ વિશેની તમામ માહિતી જાહેર કરવી ફરજિયાત બનાવે છે તે ઉપલબ્ધ ન હતા.

૨૫. **હોટેલ વૃંદા પ્રકાશ અને અન્ય** (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, કર્ણાટક હાઇકોર્ટે પણ લોનના પ્રીપેમેન્ટ પર પ્રીમિયમ લાદવા અંગે વિચાર કર્યો છે જે આર.બી.આઇ. દ્વારા જારી કરાયેલા પરિપત્રો પહેલાનું હતું, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે બાકી રકમ પર ૧% વસૂલીને લોનની એડવાન્સ ચુકવણી અથવા ફોરક્લોઝર પર આવું પ્રીમિયમ લાદી શકાય છે અને લોનની પુન:ચુકવણી પર આવા પ્રીમિયમ લાદવાની કાયદેસરતા સંબંધિત મુદ્દાને નીચે મુજબ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો હતો :

"૧૦. પક્ષકારોની સામસામી દલીલોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ રીટ અરજીમાં વિચારણા માટે બે પ્રશ્નો ઊભા થાય છે.

તેઓ આ મુજબ છે:

(૧) શું સામાવાળાઓ પાસે લોન ખાતાના પ્રીપેમેન્ટ/ ફોરક્લોઝર માટે બાકી લોન રકમ પર પ્રીમિયમ વસૂલવાની સત્તા છે?

(૨) જો એવું ઠરાવવામાં આવે કે સામાવાળાઓ પાસે આવી સત્તા છે, તો શું અરજદારો બાકી રકમ પર ૨% પ્રીમિયમ ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે?

૧૧. **<u>પ્રશ્ન નં.(૧) ના સંબંધમાં:</u>**

એમાં કોઈ વિવાદ નથી કે કોર્પોરેશન સ્મોલ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ ડેવલપમેન્ટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (સિડબી) પાસેથી અને અન્ય નાણાકીય સંસ્થાઓ પાસેથી પણ પ્રવર્તમાન વ્યાજ દરે ભંડોળ ઉધાર લે છે અને તેને ઉદ્યોગસાહસિકોને ધિરાણ આપે છે. મંજૂર કરાયેલી લોન પર વ્યાજ દર નિશ્ચિત હોય છે અને ટર્મ લોન હોવાથી સમય જતાં ચૂકવવાનો કરાર હોય છે. તેવી જ રીતે, સામાવાળા કોર્પોરેશન પણ તેના ધિરાણકર્તાઓ સાથે પ્રતિબદ્ધતા ધરાવે છે. સામાન્ય બેન્કિંગ ક્ષેત્રમાં વ્યાજ દરોમાં વધારો કે ઘટાડો થાય છે કે કેમ તેને ધ્યાનમાં લીધા વિના ઉધાર લેનારને લેવામાં આવતો વ્યાજ દર નિશ્ચિત હોય છે. વ્યાજ દરમાં ઘટાડો થવાની સ્થિતિમાં, લોન ફોરક્લોઝ થવાના કિસ્સામાં, તે જ રકમ માત્ર ઓછા દરે જ આગળ ધિરાણ આપી શકાય છે. આ જોખમથી બચવા માટે, નુકસાનની ભરપાઈ કરવા માટે લોનના સમય-પહેલાં ક્લોઝર પર ફોરક્લોઝર પ્રીમિયમ વસૂલવામાં આવે છે. તમામ બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ દ્વારા અપનાવવામાં આવતી આ સામાન્ય પ્રથા છે. આથી જ હાઇપોથેકેશન ડીડમાં જ એક કલમ હોય છે કે ઉધાર લેનારાઓને કોર્પોરેશનની અગાઉથી મંજૂરી વિના અને કોર્પોરેશન દ્વારા તેના સંપૂર્ણ વિવેકાધિકાર મુજબ આ વતી નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા નિયમો અને શરતોને આધીન ચુકવણી માટે નિર્ધારિત કરેલી નિયત તારીખ અથવા તારીખો પહેલાં બાકી રકમ સંપૂર્ણ કે અંશતઃ ચૂકવવાની

સ્વતંત્રતા રહેશે નહીં. અરજદારો હાઇપોથેકેશન ડીડમાં સદર શરત સામેલ કરવા સંમત થયા છે અને તેઓ તેનાથી બંધાયેલા છે. કરારની સદર કલમ સામે કોઈ પડકાર નથી. સદર કલમ મુજબ, કોર્પોરેશન પાસે લોનની બાકી રકમ પર પ્રીમિયમ લાદવાનો વિવેકાધિકાર છે.

૧૨ ઇન્ડિયન કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૩૭ કરારના પક્ષકારોની જવાબદારીની જોગવાઈ કરે છે. તે જણાવે છે કે કરારના પક્ષકારોએ તેમના સંબંધિત વચનોનું પાલન કરવું જોઈએ, અથવા પાલન કરવાની ઓફર કરવી જોઈએ, સિવાય કે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ, અથવા અન્ય કોઈ કાયદા હેઠળ આવા પાલનમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હોય અથવા માફ કરવામાં આવી હોય. કરારના નિયમો અને શરતો સ્વીકાર્યા પછી અરજદારો હવે એવો દાવો કરી શકે નહીં કે પ્રીમિયમ વસૂલવામાં સામાવાળા કોર્પોરેશનની કાર્યવાહી ગેરકાયદેસર અથવા અયોગ્ય છે.

૧૩. સ્ટેટ ફાઇનાન્સિયલ કોર્પોરેશન્સ એક્ટ, ૧૯૫૧ ની કલમ ૨૪ જણાવે છે કે બોર્ડ આ અધિનિયમ હેઠળ તેના કાર્યો બજાવતી વખતે, ઉદ્યોગ, વાણિજ્ય અને સામાન્ય જનતાના હિતોને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં રાખીને વ્યવસાયના સિદ્ધાંતો પર કાર્ય કરશે. સ્ટેટ ફાઇનાન્સિયલ કોર્પોરેશન્સ એક્ટ, ૧૯૫૧ ની કલમ ૨૫ એ વ્યવસાયની જોગવાઈ કરે છે જે ફાઇનાન્સિયલ કોર્પોરેશન કરી શકે

છે. સ્ટેટ ફાઈનાન્સિયલ કોર્પોરેશન્સ એક્ટ, ૧૯૫૧ ની કલમ ૨૫ (૧) ની પેટા–કલમ (એચ) જણાવે છે કે ફાઈનાન્સિયલ કોર્પોરેશન, સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, ઔદ્યોગિક એકમને લોન અથવા એડવાન્સ આપવા, સબ્સ્ક્રાઇબ કરવા અથવા ડિબેન્ચર્સ ખરીદવાનો વ્યવસાય કરી શકે છે અને તે જે તારીખે આપવામાં આવ્યા હોય અથવા સબ્સ્ક્રાઇબ કરવામાં આવ્યા હોય, જે પણ કિસ્સો હોય, ત્યાંથી વીસ વર્ષથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળામાં ચૂકવવાપાત્ર હોય. તેથી, લોન અથવા એડવાન્સ આપવી એ કોર્પોરેશનના વ્યવસાયોમાંનો એક છે. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, કોર્પોરેશન પ્રવર્તમાન વ્યાજ દરે નાણાકીય સંસ્થાઓ પાસેથી ભંડોળ ઉધાર લે છે. જ્યારે વ્યાજ દરો ઘટી રહ્યા હોય ત્યારે જો કોઈ એકાઉન્ટ પ્રીપેડ/ફોરક્લોઝ કરવામાં આવે, તો કોર્પોરેશનને નુકસાન સહન કરવું પડી શકે છે. આ સ્થિતિને દૂર કરવા માટે, જો બાકી લોન પ્રીપેડ કરવામાં આવે તો પ્રીમિયમ વસૂલવામાં આવે છે, જેમાં કોઈ ભૂલ શોધી શકાતી નથી. મારો એવો સ્પષ્ટ અભિપ્રાય છે કે કોર્પોરેશન પાસે પ્રીપેમેન્ટ/ ફોરક્લોઝર પ્રીમિયમ લાદવાની સત્તા અને અધિકાર છે.

૧૪. <u>**પ્રશ્ન નં. (૨) ના સંબંધમાં**</u>:

હવે, મને અરજદારો દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર પ્રીપેમેન્ટ/ફોરક્લોઝર પ્રીમિયમના દર સંબંધિત બીજા પ્રશ્ન પર વિચાર કરવા દો. સ્વીકૃતપણે, અરજદારોએ સપ્ટેમ્બર ૨૦૦૩ માં નાણાકીય સહાય મેળવી હતી અને ૨૦.૦૯.૨૦૦૩ ના રોજ

હાઈપોથેકેશન ડીડ કરવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે અરજદારોએ લોન લીધી, ત્યારે કોર્પોરેશન બાકી લોન ખાતા પર વધુમાં વધુ ૧% સુધી પ્રીપેમેન્ટ પ્રીમિયમ વસૂલતું હતું. ૧૪.૦૫.૨૦૦૫ ના પરિપત્ર દ્વારા સદર પ્રીમિયમ વધારીને ૨% કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રશ્ન એ છે કે શું સુધારેલ પરિપત્ર અરજદારોના લોન ખાતાને લાગુ પડે છે. સદર પ્રશ્નનો મારો જવાબ નકારાત્મક છે. જ્યારે અરજદારોએ નાણાકીય સહાય મેળવી ત્યારે જે પરિપત્ર અમલમાં હતો તે દ્વારા તેઓ સંચાલિત થાય છે. તેમાં કોઈ શંકા નથી, કલમ ૧૪ જણાવે છે કે ફોરક્લોઝર કોર્પોરેશનની લેખિતમાં પૂર્વ મંજૂરીને આધીન છે અને તેના સંપૂર્ણ વિવેકાધિકાર મુજબ આ વતી કોર્પોરેશન દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા નિયમો અને શરતોને આધીન છે. જોકે ૧૪.૫.૨૦૦૫ ના પરિપત્રમાં એવું ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે પ્રીપેમેન્ટ પ્રીમિયમની ચુકવણી અંગેના અગાઉના પરિપત્રો પાછા ખેંચી લેવામાં આવ્યા છે, મારો એવો અભિપ્રાય છે કે અરજદારો એ પરિપત્ર દ્વારા સંચાલિત થાય છે જે અમલમાં હતો જ્યારે તેઓએ કોર્પોરેશન પાસેથી લોન લીધી હતી. મારો એવો પણ અભિપ્રાય છે કે જોડાણ–આર૨ નો પરિપત્ર પૂર્વવર્તી અસરથી લાગુ થઈ શકે નહીં.

૧૫. આ કોર્ટે આઈ.એલ.આર. ૨૦૦૨ કર્ણાટક ૫૭૫ માં નોંધાયેલા શ્રીમતી સરસ્વતી એસ. કામથ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, નાણા મંત્રાલય, આર્થિક બાબતોનો વિભાગ, નવી દિલ્હી અને અન્ય ના કેસમાં પોસ્ટ ઓફિસ રિકરિંગ

ડિપોઝિટ (સુધારા) નિયમો, ૧૯૯૯ દ્વારા સુધારેલા નિયમ ૯(એ) ને ધ્યાનમાં લેતી વખતે આ બાબતનો વિચાર કર્યો છે. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે નિયમ ઘડનાર સત્તાધિકારી પાસે નિયમોને પૂર્વવર્તી અસર આપવાની સત્તા નથી. જ્યારે ડિપોઝિટ કરવામાં આવી ત્યારે અસ્તિત્વમાં રહેલા નિયમ ૯(એ) મુજબ એક વર્ષ પછી સમય-પહેલાં ખાતું બંધ કરવાની મંજૂરી હતી અને તેથી તેનાથી વિપરીત જોગવાઈ કરતો નિયમ આવી અગાઉની ડિપોઝિટના સંબંધમાં લાગુ કરી શકાતો નથી જ્યારે સદર ફેરફાર નિયમમાં અનુગામી સુધારા દ્વારા લાવવામાં આવ્યો હોય.

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય વિ. સુધા તેજુસ અને અન્ય, એ.આઇ.આર. ૨૦૦૧ કેરળ ૬ ના કેસમાં કેરળ હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ઠરાવ્યું છે કે સુધારેલ નિયમ ૯ (એ) પૂર્વવર્તી નથી.

૧૬. તેથી, મારો એવો અભિપ્રાય છે કે કોર્પોરેશન બાકી લોનની રકમ પર માત્ર ૧% પ્રીપેમેન્ટ/ફોરક્લોઝર પ્રીમિયમ વસૂલ કરી શકે છે અને જ્યાં સુધી અરજદારોનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી ૧૪.૦૫.૨૦૦૫ નો પરિપત્ર લાગુ પડતો નથી.

૧૭. પરિણામ સ્વરૂપ, હું નીચે મુજબનો હુકમ પસાર કરું છું:

હુકમ

૧. આથી જાહેર કરવામાં આવે છે કે અરજદારો સામાવાળા-કોર્પોરેશન

પાસેના તેમના લોન ખાતાની એડવાન્સ ચુકવણી/ ફોરક્લોઝર પર ૧% પ્રીમિયમ ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે.

૨. સામાવાળા–કોર્પોરેશનને પ્રીપેડ/ ફોરક્લોઝ થતી બાકી લોન રકમ પર ૧% પ્રીમિયમ ચૂકવવા પર અરજદારોનું લોન ખાતું બંધ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. જો અરજદારોએ તેમના લોન ખાતાના પ્રીપેમેન્ટ/ ફોરક્લોઝર પર પહેલાથી જ ૨% પ્રીમિયમ ચૂકવી દીધું હોય, તો તેઓ કોર્પોરેશન પાસેથી તેમના દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલા ૧% પ્રીમિયમના રિફંડ માટે હકદાર છે.

રીટ અરજીનો તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે. ખર્ચનો કોઈ હુકમ નથી."

૨૬. મદ્રાસ હાઈકોર્ટે હેટ્સન એગ્રો પ્રોડક્ટ્સ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ૪.૧૦.૨૦૦૯ ના રોજ નિર્ણય લીધો હતો, જેમાં સિવિલ સૂટ નં. ૫૧૩/૨૦૦૧ માં લોન કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૩.૭ પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો અને નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું :

"૩૯. એવું કહી શકાય નહીં કે પ્રી–ક્લોઝરના કારણે પ્રતિવાદીને આવકનું કોઈ નુકસાન થયું ન હતું, કારણ કે વાદી, એક પબ્લિક લિમિટેડ કંપનીએ, સરકારી ઉપક્રમ એવા પ્રતિવાદી સાથે સ્વેચ્છાએ કરાર કર્યો હતો અને તેમાં નિર્ધારિત સામાન્ય નિયમો અને શરતો માટે સંમત થઈ હતી, પ્રતિવાદી આવકનું વાસ્તવિક નુકસાન દર્શાવી શકે નહીં, કારણ કે તે માત્ર વાદી કંપની સાથે સંબંધિત નથી.

જ્યારે જાહેર નીતિ અથવા અન્યથાના આધારે કરારની શરતોમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા ન હોય, જ્યારે એ દર્શાવવા માટે પુરાવા હોય કે વાદી દ્વારા કોઈ બળજબરી વિના કરાર કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે વાદી દ્વારા માંગવામાં આવેલી રકમ ન આપવાના કરાર પર આધારિત પ્રતિવાદીનો દાવો કાયદામાં વાજબી હોઈ શકે છે, તે મુજબ, ત્રીજા પ્રશ્નનો જવાબ આપવામાં આવે છે."

૨૭. ઉપરોક્ત તમામ ચુકાદાઓ ક્યાં તો ૨૦૧૦ પહેલાં અથવા આર.બી.આઇ. દ્વારા પરિપત્રો જારી થયા પહેલાના સમયગાળાની આસપાસ આપવામાં આવ્યા છે.

૨૮. ડી.એલ.એફ. લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં દિલ્હી હાઈકોર્ટને સમાન હકીકતોમાં વર્ષ ૨૦૦૮ અને ૨૦૧૦ માં જારી કરાયેલ આર.બી.આઇ. ના બંને પરિપત્રોને ધ્યાનમાં લેવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો અને દિલ્હી હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે રીટ અરજી ચાલવાપાત્ર હતી કારણ કે બંને પરિપત્રોમાં જાહેર કાયદાનું તત્વ સામેલ હતું કારણ કે તે સામાવાળા બેંક દ્વારા આર.બી.આઇ. માર્ગદર્શિકાના પાલન/પાલન ન કરવા સાથે સંબંધિત છે, કારણ કે આર.બી.આઇ. માર્ગદર્શિકા મુજબ બેંકના ઉધાર લેનાર તરીકે અરજદારમાં અધિકાર ઊભો થયો છે અને અરજદારે આર.બી.આઇ. માર્ગદર્શિકાના ઉલ્લંઘનમાં બેંક દ્વારા વસૂલવામાં આવેલા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જીસનો વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. આવા સંજોગોમાં દિલ્હી

હાઈકોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું :

"૧૬. આમ જે પ્રશ્ન જોવાનો રહે છે તે એ છે કે શું અરજદાર દ્વારા માંગણી સામેનો પડકાર આર.બી.આઇ. ની માર્ગદર્શિકાઓ અને આર.બી.આઇ. ની માર્ગદર્શિકાઓના અનુસંધાનમાં સામાવાળા બેંક દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી ફેર પ્રેક્ટિસીસ કોડ પોલિસીના ઉલ્લંઘનમાં છે તેવું કહી શકાય કે કેમ.

૧૭. આર.બી.આઇ. એ તેની ૨૫મી નવેમ્બર, ૨૦૦૮ ની માર્ગદર્શિકા દ્વારા એ જોગવાઈ કરી હતી કે તમામ શ્રેણીની લોન માટેના લોન અરજી ફોર્મમાં ફી/ચાર્જીસ વિશેની માહિતી શામેલ હોવી જોઈએ, જો કોઈ હોય, જે અન્ય બાબતોની સાથે સાથે પ્રી-પેમેન્ટ વિકલ્પો માટે ચૂકવવાપાત્ર હોય અને અન્ય કોઈપણ બાબત જે ઉધાર લેનારના હિતને અસર કરે છે, જેથી અન્ય બેંકો દ્વારા ઓફર કરવામાં આવતી નિયમો અને શરતો સાથે અર્થપૂર્ણ સરખામણી કરી શકાય અને ઉધાર લેનાર દ્વારા યોગ્ય નિર્ણય લઈ શકાય. તેણે એ પણ જાહેર કર્યું કે શરૂઆતમાં જાહેર કર્યા વિના ત્યારબાદ આવા ચાર્જીસ લાદવા એ અયોગ્ય પ્રથા છે. તેવી જ રીતે, ૧૨મી નવેમ્બર, ૨૦૧૦ ની માર્ગદર્શિકાએ પ્રી-પેમેન્ટ વિકલ્પો સહિત તમામ ચાર્જીસ જાહેર કરવાની આવશ્યકતાનો

પુનરોચ્ચાર કર્યો.

૧૮. આમ એવું કહી શકાય નહીં કે હાલના કેસમાં જાહેર કાયદાનું કોઈ તત્વ નથી. સંડોવાયેલો પ્રશ્ન ચોક્કસપણે સામાવાળા બેંક દ્વારા આર.બી.આઇ. ની માર્ગદર્શિકાઓના પાલન/પાલન ન કરવા સાથે સંબંધિત છે અને આમ રીટ અરજી ચાલવાપાત્ર હોવાનું જણાય છે. આર.બી.આઇ. ની માર્ગદર્શિકા મુજબ, બેંકના ઉધાર લેનાર તરીકે અરજદારમાં એક અધિકાર ઉભો થાય છે અને વર્તમાન અરજી દ્વારા અરજદાર બેંકના દાવાને પડકારી રહ્યો છે, જે અરજદારના જણાવ્યા મુજબ બેંક દ્વારા સદર માર્ગદર્શિકાનું ઉલ્લંઘન છે. સુપ્રીમ કોર્ટે, સરદાર એસોસિએટ્સ (ઉપર મુજબ) માં આવા સંજોગોમાં રીટ અરજી ચાલવાપાત્ર હોવાનું ઠરાવ્યું હતું."

૨૯. હકીકતો પર વિગતવાર વિચાર કર્યા પછી, દિલ્હી હાઇકોર્ટે સદર કેસની હકીકતોમાં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું :

"૨૬. આમ એ જોઈ શકાશે કે હકીકતના એવા કોઈ વિવાદિત પ્રશ્નો નથી કે જેના માટે ખટલો ચલાવવાની જરૂર પડે અથવા અન્યથા પક્ષકારોને દાવો કરવા માટે મોકલવાની જરૂર પડે. એ પણ ઉલ્લેખ કરવો જોઈએ કે હાલના કેસમાં એવો અરજદાર નથી કે

જે કેરળ સ્ટેટ ઈલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડના કેસની જેમ કરારના અમલીકરણની માંગ કરી રહ્યો હોય. અરજદાર સામાવાળાની કાર્યવાહીને પડકારી રહ્યો છે અને સામાવાળા બેંકની જે કાર્યવાહીની ઉપરોક્ત ચર્ચામાં કોઈ આધાર જોવા મળ્યો નથી, ન તો પક્ષકારો વચ્ચેના કરાર હેઠળ અને ન તો કાયદા હેઠળ અને તે સામાવાળા બેંકના આચરણ અને વ્યવહારોને બાંધતી આર.બી.આઈ. માર્ગદર્શિકાઓ/સૂચનાઓના ઉલ્લંઘનમાં હોવાનું જણાય છે.

૨૭. હું સામાવાળા બેંકની એ દલીલ સ્વીકારવા પણ અસમર્થ છું કે અરજદારે પ્રી–પેમેન્ટ ચાર્જ માટેની જવાબદારી સ્વીકારી લીધી હતી અથવા તે જ સ્વીકારીને તેમાંથી માફી માંગી રહ્યો હતો. હકીકતમાં અરજદારે ૧૫મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૦ ના તેના પત્રમાં સ્પષ્ટપણે સામાવાળા બેંકને જાણ કરી હતી કે "લોન કરાર મુજબ કોઈ પ્રી–પેમેન્ટ પેનલ્ટી ચૂકવવાપાત્ર નથી" અને ૧૬મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૦ ના તેના પત્ર દ્વારા પણ "કોઈપણ પ્રી–પેમેન્ટ ચાર્જીસ વિના" અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કર્યો હતો અને તે માત્ર સામાવાળા બેંક જ હતી જેણે "માફી" અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

૨૮. સામાવાળા બેંકે "રાજ્ય" તરીકે એક આદર્શ પક્ષકાર બનવું જોઈએ. તેની પાસે એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી કે તે કાનૂની વિવાદોને પ્રોત્સાહન આપવા માટે તકનીકી દલીલો કરે. વર્તમાન કેસમાં, ઉપરોક્ત હકીકતોમાં, સામાવાળા બેંક દ્વારા ₹૧૦૦૦ કરોડની જામીનગીરીઓ મુક્ત ન કરવાનો પ્રયાસ જ્યારે અરજદાર સામે તેનો દાવો માત્ર ₹૨૦ કરોડનો જ છે, તે લોન શાર્ક દ્વારા અરજદારને પ્રી–પેમેન્ટ ચાર્જીસની માંગણી સ્વીકારવા માટે મજબૂર કરવા માટે અપનાવવામાં આવતી બળજબરીભરી પ્રથા સિવાય બીજું કંઈ જ નથી. આવી ગેરરીતિઓને ડામવા માટે દેશમાં બેન્કિંગ પ્રવૃત્તિનું રાષ્ટ્રીયકરણ કરવામાં આવ્યું હતું અને રાષ્ટ્રીયકૃત બેંકોને લોન શાર્કની જેમ વર્તવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. સુપ્રીમ કોર્ટે સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર વિ. નારાયણ વ્યંકટેશ દેશપાંડે (૧૯૭૬) ૩ એસ.સી.સી. ૪૦૪ માં ઠરાવ્યું હતું કે રાજ્ય કે જેની પોતાની ક્રિયાઓ માટે લોકો પ્રત્યે જવાબદારી છે તેણે તમામ દાવાઓનો બચાવ ન કરવો જોઈએ અને તેવા દાવાઓનો પણ બચાવ ન કરવો જોઈએ જે સ્પષ્ટ અને પ્રત્યક્ષ રીતે સાચા છે, અને આમ સામેના પક્ષકારને બિનજરૂરી કાનૂની વિવાદમાં ખેંચવો ન જોઈએ. તેવી જ રીતે સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર વિ. અડમાને અનિતા

મોતી (૧૯૯૪) ૬ એસ.સી.સી. ૧૦૯ માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે રાજ્યે કોઈ સામાન્ય વ્યક્તિની જેમ નહિ પણ એક પ્રબુદ્ધ પક્ષકારની જેમ વર્તવું જોઈએ અને કોઈ ચોક્કસ અધિકારીના અહંકારને ઠેસ પહોંચે છે માત્ર તે જ કારણસર કેસો લડવા જોઈએ નહીં. સ્ટેટ ઓફ ઓરિસ્સા વિ. ઓરિએન્ટ પેપર એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ (૧૯૯૯) ૩ એસ.સી.સી. ૫૬૬ માં પણ આ જ વાત કહેવામાં આવી છે. સુપ્રીમ કોર્ટે તાજેતરમાં જ અર્બન ઇમ્પ્રૂવમેન્ટ ટ્રસ્ટ, બિકાનેર વિ. મોહનલાલ (૨૦૧૦) ૧ એસ.સી.સી. ૫૧૨ માં પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો કે વૈધાનિક સત્તાવાળાઓએ ક્ષુલ્લક અને અન્યાયી વાંધાઓ ઉઠાવવા જોઈએ નહીં, ન તો કઠોર અને ઉદ્ધત રીતે વર્તવું જોઈએ અને કેટલાક ખાનગી પક્ષકારોની જેમ વર્તન કરવું જોઈએ નહીં. આગળ એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે આવી સંસ્થાઓ પાસેથી એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે જ્યારે આવું જાણવા મળે ત્યારે સદર માટે બિનજરૂરી કાનૂની વિવાદ ઊભો કર્યા વિના તેઓ ભૂલો સુધારે/પાછી ફેરવે. દિલબાગ રાય જેરી વિ. યુ.ઓ.આઈ. (૧૯૭૪) ૩ એસ.સી.સી. ૫૫૪ અને મદ્રાસ પોર્ટ ટ્રસ્ટ વિ. હિમાંશુ ઈન્ટરનેશનલ (૧૯૭૯) ૪ એસ.સી.સી. ૧૭૬ નો પણ સંદર્ભ આપી શકાય છે. ફરીથી સ્પેશિયલ લેન્ડ એક્વિઝિશન ઓફિસર વિ. કરીગૌડા (૨૦૧૦) ૫ એસ.સી.સી.

૭૦૮ માં એવો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો કે રાજ્યની પક્ષકાર તરીકે નિષ્પક્ષ રીતે અને મોટા ભાગના લોકોના હિત માટે કાર્ય કરવાની અને બિનજરૂરી કાનૂની વિવાદ ટાળવાની જવાબદારી છે."

૩૦. અરજદાર દ્વારા લોન એકાઉન્ટના ફોરક્લોઝર પર સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જીસની વસૂલાતના વિષય પર હકીકતો તેમજ કાયદાના ઉપરોક્ત વિશ્લેષણને ધ્યાનમાં લેતાં, કારણ કે તેમાં ૨૦૦૮ અને ૨૦૧૦ ના વર્ષમાં આર.બી.આઇ. દ્વારા જારી કરાયેલા પરિપત્રોનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન સામેલ છે, આ અરજી ભારતનાં બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ સાંભળવામાં આવે છે.

૩૧. તેમાં કોઈ વિવાદ નથી કે પંજાબ નેશનલ બેંક વિ. અસ્તમિજા દાસ[૪ (૨૦૦૮) ૧૪ એસ.સી.સી. ૩૭૦] ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ઠરાવ્યા મુજબ સામાવાળાઓ ભારતનાં બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૨ ના અર્થની અંદર રાજ્યની વ્યાખ્યામાં આવશે. વધુમાં, પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જીસની વસૂલાત સંબંધિત વર્તમાન કેસમાં હકીકતોના કોઈ વિવાદિત પ્રશ્નો નથી. પક્ષકારો વચ્ચેના કરારની શરતો બાબતે પણ કોઈ વિવાદ નથી અને તે કરારની શરતો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અહીં ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ લોનના પ્રીપેમેન્ટ માટે વસૂલવામાં આવનાર ચાર્જીસ સંબંધિત સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા કોઈ ખુલાસો કરવામાં આવ્યો નથી.

૩૨. સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી તેની બેન્કિંગ પ્રવૃત્તિ/ફાઇનાન્સિંગના વ્યવસાયના ભાગરૂપે અખિલ ભારતીય સ્તરે નાણાકીય સહાય પૂરી પાડે છે જે આર.બી.આઇ. ની દેખરેખ હેઠળ છે અને સામાવાળા નં. ૧ આર.બી.આઇ. દ્વારા સમયાંતરે જારી કરવામાં આવતી માર્ગદર્શિકાઓનું પાલન કરવા માટે બંધાયેલ છે. તેવી જ રીતે, બેન્કિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, ૧૯૪૯ માં વિવિધ નિયમનો છે જેમાં જાહેર નીતિનું તત્વ રહેલું છે અને માત્ર કરારની શરતો જ નથી. તેથી, કેસની હકીકતોમાં જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી એક અખિલ ભારતીય નાણાકીય સંસ્થા છે જે માઇક્રો, સ્મોલ એન્ડ મીડિયમ એન્ટરપ્રાઇઝને નાણાકીય સહાય પૂરી પાડે છે, સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી આર.બી.આઇ. પરિપત્રો દ્વારા બંધાયેલ છે અને ઉધાર લેનારાઓને ફી/ચાર્જીસ વિશેની તમામ માહિતી પારદર્શક રીતે જાહેર કરવા સંબંધિત માર્ગદર્શિકાઓનું પાલન કરવું પડશે, જે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી લોનની પ્રક્રિયા કરતી વખતે અને/અથવા લોનના પ્રીપેમેન્ટ દરમિયાન વસૂલશે, જેમાં પ્રીપેમેન્ટના તબક્કાઓ અને વિકલ્પો અને જો કોઈ હોય તો સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા લાદવામાં આવનાર ચાર્જીસનો સમાવેશ થાય છે. અહીં ઉપર જણાવેલી હકીકતો પરથી એ સ્પષ્ટ છે કે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી ઉધાર લેનાર દ્વારા લોનના પ્રીપેમેન્ટ પર લાદવામાં આવનાર ચાર્જીસ વિશે માહિતી આપવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે.

૩૩. સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી વતી ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલના

સંબંધમાં કે પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જીસ બેન્કિંગ પ્રવૃત્તિઓ અથવા સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીના વ્યવસાયના ભાગરૂપે લાદવામાં આવે છે કારણ કે તે અન્ય તમામ નાણાકીય સંસ્થાઓ અને જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોમાં લાદવામાં આવે છે, સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જીસ લાદવાની સત્તા અથવા અધિકાર સંબંધિત કોઈ વિવાદ કે અસંમતિ હોઈ શકે નહીં, પરંતુ તે માહિતી જાહેર કરવી જરૂરી છે. તેથી, આર.બી.આઇ. દ્વારા જારી કરાયેલ માર્ગદર્શિકા મુજબ સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી દ્વારા લાદવામાં આવતા આવા ચાર્જીસની માહિતી જાહેર ન કરવા સંબંધિત માત્ર એક જ મુદ્દો આ અરજીમાં ઉભો થાય છે. સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જીસ લાદવા માટે રોકાયેલ નથી કારણ કે ઉધાર લેનારને એક નાણાકીય સંસ્થામાંથી બીજી નાણાકીય સંસ્થામાં જતા રોકવા માટે, નાણાકીય ક્ષેત્રમાં અસ્વસ્થ હરીફાઈ ઉભી કરતા, પરિણામે નાણાકીય સંસ્થાને નુકસાન પહોંચાડતા અટકાવવા માટે તે જરૂરી હોઈ શકે છે. જો કે, તે જ સમયે બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓએ ઉધાર લેનારને આવા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જીસ લાદવા વિશે સાવચેત કરવા અને જાણ કરવી જરૂરી છે. વેબસાઇટ પર અપલોડ કરેલા દસ્તાવેજના એક ફકરામાં કોઈ કલમમાં માત્ર ઉલ્લેખ કરવો જે સિડબીના કમિટમેન્ટના આચરણને લગતું છે તેને સંપૂર્ણ અને પારદર્શક ખુલાસો કહી શકાય નહીં. સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીએ લોન મંજૂર કરતી વખતે લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટ અથવા મંજૂરી પત્રમાં આવા પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જીસ લાદવા અંગે ખાસ ખુલાસો કરવો જરૂરી છે, તો જ આર.બી.આઇ. ના પરિપત્રો

મુજબ સંપૂર્ણ અને પારદર્શક ખુલાસો થશે જે સામાવાળા નં. ૧ – સિડબી પર બંધનકર્તા રહેશે.

૩૪. અગાઉના કારણોસર, અરજી સફળ થાય છે અને તે મુજબ મંજૂર કરવામાં આવે છે. સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા લોનના ફોરક્લોઝર માટે ૪થી માર્ચ, ૨૦૧૮ ના પત્રમાં જણાવ્યા મુજબ પ્રીપેમેન્ટ ચાર્જીસની માંગણી આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે અને સામાવાળા નં. ૧ – સિડબીને આ હુકમ મળ્યાની તારીખથી ચાર અઠવાડિયાની અંદર અરજદારને રૂ. ૧૦,૦૬,૨૪૬/– ની રકમ પાછી આપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૩૫. ઉપરોક્ત હદ સુધી રૂલ નિરપેક્ષ કરવામાં આવે છે. ખર્ચનો કોઈ હુકમ નથી.

(ભાર્ગવ ડી. કારીઆ, ન્યાયમૂર્તી)

રઘુનાથ આર. નાયર

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==
<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.